

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Tertius In Libros De Coelo; De Generatione Et Corruptione;
De Anima; Et Metaphysicam Aristotelis

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Disputatio IV. De Nutritione & Alimento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95375)

Generatione Sect. 4^a. quia inquit, semper & æqualiter sequitur ad formas omnium animalium, ut illarum materias informet quocumque ferè modo pereant, ergo, &c.

XLV. Respondeo hoc argumentum potius convincere non dari formam cadaveris positivam, quàm oppositum; quia reverà quantum ratio &

experientia docent, præcisè positâ ablatione formæ viventis, dicitur esse; ablatio autem est pura privatio, privatio verò præcisè non est forma positiva. Vnde P. Comptonus supponit falsum, videlicet id quod sequitur semper & æqualiter ad defectionem formæ viventis, esse formam cadaveris positivam, cum sit pura privatio formæ viventis.

DISPUTATIO QUARTA.

De Nutritione & Alimento.

I. **N**utritio dupliciter sumi potest: 1° latè pro quavis conversione alimenti in substantiam aliti, & sic lampas dicitur nutrirî oleo, focus ligno; quia lampas ardens oleum, focus lignum in se convertit: 2° strictè prout solis viventibus convenit. Pro qua, sit

DVBIVM I.

Quid Nutritio viventium, & quomodo fiat.

RESOLUTIO I.

II. **D**ico 1°, Nutritio viventium est conversio alimenti in substantiam aliti, facta ab anima virtute caloris naturalis, ut fiat restauratio ejus, quod absumi cœperat: hæc definitio clara est.

RESOLUTIO II.

III. **D**ico 2°, Nutritio viventium hoc modo fit: 1° cibus triginta duobus dentibus (quos ordinariè in ætate competenti os continet) comminuitur, & salivâ (quæ est humiditas è cerebro fluens, & recepta in glandibus gutturi conjunctis (cui Galenus virtutem magnam attribuit, ad excitandos sapes & facilius deglutiendos cibos) alteratur: 2° cibus hoc modo comminutus & alteratus, partim agitatione linguæ, partim attractione gulæ (quæ est foramen ad quod transeunt cibi & potus) per stomachum (qui est canalis totus nervosus) in ventriculum (qui est sacculus oblongus, pro cibi & potus quantitate magis minusve se dilatare) trajicitur: 3° ibi concoquitur & transmutatur, partibus vicinis, ut corde, jecore, liene, &c. ventriculi calorem coadjuvantibus in cremorem album, similem cremori lacteo, quem medici Chylum vocant; & hæc est prima cibi & potus concoctio. 4° Chylus per pylorum (qui est alterum ventriculi orificium) à ventriculo propellitur in intestina (quæ sunt corpuscula quædam per varios flexus & ambages convoluta, ad ulnas fere quadraginta extensibilia) & quod subtilius est per venas mesaraicas, id est, mesarai sive retis adiposi, cui secundum aliquam sui partem adhærent) attrahitur ad jecur (quod est officina sanguinis) ibique excoquitur, donec virtute caloris naturalis & spirituum animalium transformetur in Chylum (& hæc est secunda cibi potusque concoctio) qui est massa quatuor humoribus constans, quorum atra bilis, seu melancholia descendit ad lienem, flava bilis, seu cholera, secedit ad folliculum fellis, pituita verò & sanguis, quæ ordinariè sese concomitantur, major pars tendit in venam cavam, (quæ est canalis crassior, in quo sanguis in jecore formatus recipitur.) 5° ex vena cava per varios ramos & ali-

quot millia venularum, quas habent, per totum corpus diffunditur, ut per potentiam nutritivam in substantiam viventis convertatur; altera verò pituita & sanguinis purior pars, fluit ad cor, ubi depuratur & subtilizatur in spiritus vitales, qui per arterias & poros totum corpus pervadunt, (si verò copiosiores, quàm ut à poris capiantur; illos & partes circumstantes coeunt, unde vivens accrescit;) sed maximè in cerebrum ascendunt, ubi rursus excoquantur; & hæc est tertia cibi & potus concoctio; ita verò excocti transeunt in spiritus animales & ad sensationes eliciendas mediantibus nervis in omnia sensuum organa diffunduntur, sed de his plura discere spectat ad medicos. Solum, sit

DVBIVM II.

In qua actione præcisè consistat Nutritio, quæ & quanta ejus necessitas.

RESOLUTIO I.

IV. **D**ico 1°, Nutritio præcisè consistit in educatione partiali animæ materialis ex materia alimenti, vel generatione ut partiali unionem animæ rationalis ad eandem, & continuationem, tum hujus materiæ cum materia viventis, tum hujus partialis animæ (si materialis) cum anima ejusdem viventis.

V. Probatur, quia generatio est conversio alimenti in substantiam aliti: atqui hæc non potest intelligi sine dicta partiali educatione aut generatione unitiva, & continuatione, &c. ut consideranti patebit, ergo, &c.

VI. Confirmatur, quia nutritio est partialis quædam generatio, sive aggeneratio ad substantiam aliti, ergo ut aggeneratio includit primam actionem, ut aggeneratio ad substantiam aliti, continuationem, &c. ut consideranti patebit.

RESOLUTIO II.

VII. **D**ico 2°, necessitas nutritionis ex variis causis oritur. 1° ex eo quod calor naturalis humidum radicale depascit & exurat, non secus ac flamma lampadis oleum; unde requiritur humidum cibale, sive alimentum, quod radicale restaurat & humidificet: est autem humidum radicale pinguis quidam & oleaginosus humor, quo pascitur & temperatur calor naturalis, seu evaporatione, spirituum vitalium, 1° per operationes immoderatas & vehementes; unde qui diutius

tius dormiunt minus fament: 2° ab aëre corpus circumstante & cibo ac potu ipso; nam dum potentia nutritiva in ipsum (ut convertat) agit; reagit, nocetque suis superfluitatibus & excrementitiis humoribus, ex Chylo & Chymo secretis. Ex his

VIII. Colliges aliam, atque aliam esse spirituum transpirationem, seu evaporationem, pro alia, atque alia constitutione hominis operantis, vel quiescentis, vigilantis, vel dormientis; quia corporis agitatione plures spiritus evaporantur, quam quiete & dormitione, ut experientia patet; item & pro diversis anni tempestatibus calidis, aut frigidis, &c. nam sicut calor naturalis in hieme, ob circumstantes frigus, est intensior; ita plus absorbit & copiosioris humiditatis cibalis restaurativi indiget.

RESOLUTIO III.

IX. **D**ico 3°, necessitas nutritionis est per totum tempus vitæ continua.

X. Probatur, quia, cum calor naturalis sit agens necessarium, semper aliquid humiditatis radicalis absorbit, & exurit; unde continua restauratione indiget, ne alioqui nimum tabescat vivens, & moriatur, ergo, &c.

XI. Obijcies tamen, quædam animalia sine nutritione valde diu vivunt; 1° glires totâ hieme non comedunt; 2° ursi, imò & homines, interdum quadraginta diebus cibo abstinent, ut variè narrant historici, ergo, &c.

XII. Respondeo 1°, de hominibus dubium esse, an illud verum sit; an naturaliter factum, si verum: 2° nonnulla animalia esse talis temperamentum, ut vel aërem faciliè in vapores, quibus nutriantur, convertant; vel sibi conservare multos humores indigestos, quos postea bene, ob debilitatem sui nativi caloris & frigiditatem pituitæ, concoquunt, ita ut illis nutriantur, ac interdum impinguescant; quia verò interdum non valet calor naturalis illos in carnem convertere, in adipem seu sanguinem coagulatum immediate convertit.

DUBIVM III.

Quid fames, sitis, & unde oriantur.

RESOLUTIO I.

XIII. **D**ico 1°, fames per causam finalem ab Aristotele 2° de Anima cap. 3° definitur, *Appetitus calidi & siccis*; per causam formalem verò, est dolor, sive sensus, divisionis ventriculi, defectu alimentati; ob hunc enim dolorem repellendum appetitur calidum & siccum; unde patet dictum appetitum esse tantum causam finalem famis formaliter sumptæ.

RESOLUTIO II.

XIV. **D**ico 2°, sitis per causam finalem ab Aristotele loco citato definitur, *Appetitus humidus & frigidus*; per causam formalem verò est dolor, sive sensus convulsivus ventriculi, defectu potus; ob hunc enim dolorem repellendum appetitur humidum & frigidum; unde etiam patet dictum appetitum esse tantum causam finalem sitis formaliter sumptæ.

RESOLUTIO III.

XV. **D**ico 3°, fames oritur ex eo, quod membrum debito alimento privata, quidquid est in ventriculo, illum corrugando & mordendo, expugnant; sitis verò ex variis aliis etiam causis oritur, ut calore jecoris, vel alio calore adventitio, vel falsedine ventriculo inhærente, vel ex ardore febris, quæ omnia cum dictos dolores causent, causant consequenter dictos appetitus.

XVI. Adde definitionem, quâ Aristoteles famem definit, *appetitus calidi & siccis*, omnino dici debere esse per causam finalem, & non per effectum, ut variè.

XVII. Probatur prima Pars 1°, à definitione causæ finalis, *causa finalis est id, propter quod aliud fit*; atqui fames in quantum ab eodem formaliter definitur dolor, revera fit, ut sit in vivente appetitus calidi & siccis, ergo, &c. 2° ex modo causandi causæ finalis, causa finalis causat ut sit, & non quia est; atqui appetitus calidi & siccis non causat famem ut dolorem, quia est realiter; nam prius est dolorem esse realiter, quam appetitum, &c. sed ut sit realiter, quia dolor ille excitat animam, ut illum realiter ponat, ergo, &c.

XVIII. Probatur secunda Pars; quia si appetitus calidi & siccis, esset effectus famis, ut doloris, &c. esset effectus illius ut causæ finalis, vel ut causæ efficientis; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Probatur minor pro prima parte, quia dolor ille non est causa finalis istius appetitus: 1°, quia hic non fit realiter ut sit dolor ille, sed è contra: 2°, quia non causat istum appetitum ut sit realiter per ipsum, sed quia est realiter, & ut per ipsius objectum cesset esse realiter: Probatur item pro secunda parte; quia licet appetitus ille excitetur in anima ad præsentiam doloris, non potest tamen dici dolor ille causa efficiens illius, sed anima; & ille dolor ut summum causa objectiva illius, ad eum ferè modum, quo cognitio diceretur effectus parietis; quod quoniam non nisi improprie, & absolute non dicitur, ita absolute dici non potest allatam ab Aristotele famis definitionem tradi per effectum. Hæc applica definitioni, quâ sitis definitur *appetitus frigidi & humidus*.

RESOLUTIO IV.

XIX. **D**ico 4°, alimentum debet esse partim simile, partim dissimile viventi; dissimile quidem actu, simile verò potentia.

XX. Probatur, quia si esset omnino simile, non deberet concoqui, eo quod non detur naturaliter (ut infra probabitur) actio similis in omnino simile: si autem non esset potentia simile, frustra in illud ageret virtus vivens; quia non posset illud in suam substantiam convertere, & hinc est quod ferrum, lapis, purum elementum, &c. non possint esse alimentum hominis, ergo, &c.

XXI. Dices tamen quædam animalia venenatis vescuntur, ut gallina araneis, ciconia serpentibus, imò & ipse homo, uti de Mithridate canit Poeta:

Proscit poro Mithridates sape veneno

Toxica ne possent seiva nocere sibi.

Item strutio ferro, salamandra igne, talpæ terrâ, Chameleon aëre, pisces & herbæ quædam aquâ; sed hæc alimenta non videntur esse potentia similia alito, ergo, &c.

XXII. Respondeo negando minorem; quia ali-

menta quæ respectu nostri non sunt potentiâ similia, respectu istorum animalium possunt esse similia, & habere temperamentum valde proportionatum, per hoc, quod paulatim affueverint similibus uti, ut de Mithridate constat; verisimilius tamen est, ut nonnulli experti sunt, strutionem ferro non nutrirî, sed illo confortari tantum, non secus ac homo, odore, & postmodum illud exspuere, vel saltem indigestum semper servare: salamandra verò in igne quidem propter suam summam frigiditatem aliquamdiu suis indigestis humoribus vivit, non tamen igne vivit; quia tandem igne consumitur; talpæ autem terrâ eodè modo variis substantiis mixtâ vivunt, sed non terrâ solâ; item nec Cameleon aëre solo, sed ex variis vaporibus mixto & muscarum aucupio; nec pisces, nec herbæ, purâ aquâ vivunt; sed limosâ terrâ fundi; horum ratio est, quia purum elementum habet aliquam qualitatem in summo, non ita vivens, sed in gradu remisso tantum, unde tentans illud in se convertere, succumbit.

QVÆSTIVNCVLA I.

xxiii. **P**etes an vivens nutrirî possit 1° odore, 2° potu.

xxiv. Respondeo vivens aliquo potu nutrirî posse, ut vino & cerevisiâ; quia, cum hæc sint substantiæ mixtæ liquidæ, facili in sanguinem convertuntur; unde sæpe contingit potitatores magis pinguescere & nutrirî, quàm qui delicatis cibis plus indulgent; potu tamen & cibo moderato uti, semper est bonum; sed quid de odore? puro odore accedente nullus nutrirî potest, licet cerebrum confortare possit; quia alimentum in substantiam aliti converti debet, & restaurare substantiam aliti depastam; unde speciebus sacramentalibus nullus, nisi miraculosè, nutrirî potest.

xxv. Dixi puro odore, &c. quia odoriferis exha-

lationibus panis pistorum, assorum coci, non raro nutriuntur; quia ut rectè D. Fromondus de Anima lib. 2°. art. 1°. si spiritus odorati non liberè vagentur, sed solidiori alimento compediti sint & impliciti, possunt cum cætero alimento tantum crassamentum à facultate nutritiva accipere, ut in partem viventis solidiorem, aut in humidum ejus radicale, valeant constipari & facessere.

QVÆSTIVNCVLA II.

xxvi. **P**etes 2°, an elementum, ut aqua aliis mixta, ut pani, terræ, &c. nutriat.

xxvii. Respondeo affirmativè, quia licet sit corpus simplex, & Aristoteles cap. 6°. de sensu dicat, cibum oportet esse compositum; quia, quæ nutriuntur, non sunt simplicia: contrarium tamen verius; nam, ut colligitur ex Scriptura, lignum, quod transplantatur super aquas, ad humorem mittit radices suas, Jeremiæ 17. *Plantavi pinum, quam pluvia nutrit: igitur aqua nutrit, & certè, ut rectè notat D. Fromondus de Anima lib. 2°. cap. 2°. art. 1°. miseri essent Anachoretæ, si aqua solidiori cibo & pani commixta non nutrirer, unde Aristoteles lib. 8. Metaph. cap. 5°. docet omne animans humido nutrirî. Et S. Thomas in 4um. dist. 8. q. art. 4°. *quavis aqua (id est, se solâ) non nutriat, (quia scilicet defectu pinguedinis non adhæret, sed continuò fluit) tamen commixta nutrit, & quidem tam celeriter (addit idem Fromondus) ut si post siccitatem, pluvia superveniat, herbæ antea flaccidæ subito erigant caput, & sic crescere festinent, ut lineæ fortè in vindario superextensa pauxillo tempore penetrent, si fila non satis compressè texta sint.**

xxviii. Adde quod cicada rorè: Cameleon aëre: pyramista igne; serpentes & arbores terrâ saltem mixtis vivant, ut referunt naturalistæ.

DISPUTATIO QUINTA.

De Accretione & Decretione.

i. **A**cretio, & idem dicte Decretione, dupliciter sumitur: 1° latè sive improprie, & est quævis augmentatio; sive fiat per externam tantum juxta-positionem materiæ novæ ad priorem, ut in igne, lapidibus, &c. sive per rarefactionem, ut in lacte bulliente: 2° strictè & proprie; Pro qua, fit

DVBIUM I.

Quid proprie dicta Accretio, & quomodo fiat.

RESOLUTIO I.

ii. **D**ico 1°, accretio proprie dicta, sive viventis, Est motus ab anima factus, per quem vivens secundum partes, saltem aliquas notabiliores, certâ proportionem majorem acquirit quantitatem.

iii. Dixi 1° ab anima factus, ut excludas accretionem improprie dictam, & non viventium, quæ etiam excluditur per ly secundum hanc partes.

iv. Dixi 2°, secundum omnes partes; quia partes sunt poris contiguæ, qui introsumunt alimentum & dilatantur.

v. Dixi 3°, certâ proportionem, id est, ita ut majores

magis, minores minùs crescant; magis in longum, quàm in latum, &c. quod peti debet ex virtute formatricæ & organizativæ, quæ remanet in singulis membris, & determinata est ad hanc potius, quàm illam extensionem; ut constat ex prima generatione, formatione, organizatione, &c.

vi. Dixi 4°, majorem acquirit quantitatem; puta quantitativam & substantialem; non verò formalem & accidentalem, uti acquiritur per rarefactionem, quam per has particulas excludas.

RESOLUTIO II.

vii. **D**ico 2°, Accretio proprie dicta, sive viventis, fit hoc modo: alimentum è venis & à partibus corporis per poros, id est, tenuissima foramina, seu meatus, introsumitur; quod si sit majus parte substantiæ per calorem naturalem depastâ & absumptâ, augetur & accrescit vivens; attende tamen totam accretionem maxime ad partes solidas, ut ossa v.g. pertinere; unde quadragenarii, & similes, qui adultâ ætate pinguescunt, non dicuntur simpliciter crescere, sed secundum quid, sive secundum carnem; è contra verò pueri, qui secundum carnem